

HYLLER DE SVAKE: Forfattertalentet Eivind Hofstad Evjemo har medfølelse for de som faller utenfor samfunnet. (Foto: Liv Aarberg.)

Prisvinner med blick for de svake

Forfatter Eivind Hofstad Evjemo (29) er opptatt av å gi plass til de som sjelden blir sett, men han lurere også på hvor mye betong og fugemasse som trengs for å bygge et badeland.

TEKST: RUBEN LUND ALFHEIM

FOTO: RUBEN LUND ALFHEIM/LIV AARBERG

– **Jeg har sympati for det sårbare.** Mange av de sårbare i samfunnet blir ikke ansett som like viktige i den litterære offentligheten. Derfor vil jeg skrive om dem.

Eivind Hofstad Evjemo sitter fremoverbøyd i stolen på Litteraturhuset i Oslo. Han har akkurat vunnet Ungdommens kritikerpris, en pris for skjønnlitterær samtidslitteratur. De andre nominerte forfatterne måtte gi tapt. Til og med Per Petterson, som er en av Norges virkelig store og etablerte samtidsforfattere, ble nødt til å bøye seg for Evjemo.

Med romanen *Det siste du skal se er et ansikt av kjærlighet* gikk forfattertalentet helt til topps i konkurransen. Representantene fra juryen sa i sin begrunnelse at «romanen viser oss enkeltindividene i mengden av mennesker.» Funksjonshemmede personer er blant disse. Evjemo gir de funksjonshemmede en etterlengtet plass i samtidsprosaen.

Publikum har akkurat forlatt salen på Litteraturhuset. Seremonien er over. Scenen er tom. Stillheten har senket seg. Evjemo sitter i de blodrøde stolene nedenfor scenen. For noen minutter siden stod han på scenen og holdt takketale. Journalistene stod i kø for å få tak i trøndergutten. Nå er det bare to stykker igjen i salen. Evjemo er én av dem. Han har et alvorlig ansiktsuttrykk.

– **Jeg er opptatt av at de svake skal bli synlige.** For meg er det viktig å beskrive og skildre de menneskeskjebnene som sjelden blir sett.

– *Hvorfor er det viktig?*

– Funksjonshemmede personer kommer sjelden til syne. Det er viktig å få frem at de også er mennesker. De har akkurat de samme kvalitetene som andre.

Evjemo ser konsentrert og engasjert ut. Den unge forfatteren er inne på et tema som åpenbart ligger hans hjerte nært. Dette er også noe som har påvirket forfatterskapet hans. Evjemo er opptatt av de svake i samfunnet. Det er han kanskje ikke alene om. Han gjør likevel mer enn de fleste for å bedre forholdene for de som sliter. Forfatteren er nemlig aktiv i organisasjonen JOY. Deres formål er å tilrettelegge for utvikling og læring for funksjonshemmede barn i tidligere Sovjetstater.

– Jeg har jobbet med funksjonshemmede både i Norge og Aserbajdsjan. I Aserbajdsjan ligger mange barn passive på bakken. Matmangelen er stor og livsvilkårene er dårlige.

Evjemo ser tidvis ned i bakken mens han snakker. Det er nok ikke alltid like enkelt å snakke om de som har det vondt. Evjemo har dessuten sett lidelsene med egne øyne. Derfor er det forståelig at det er et betent tema for ham.

– Jeg tar med meg mye sympati for de barna som sliter. Det er naturligvis noe helt annet å komme tilbake til Norge. Det kan ikke sammenlignes.

Funksjonshemmede har likevel mye til felles, uavhengig av hvilket land de kommer fra. De har først og fremst en langsommere læringstakt enn andre. Dette betyr likevel ikke at de ikke er i stand til å lære og utvikle seg. De er imidlertid avhengige av å bli fulgt opp.

Dette er noe av det som organisasjonen JOY bygger sin filosofi på. De arbeider for å bedre kårerne for vanskelighetssilte barn. Og Evjemo er en del av prosjektet. Forfatteren ønsker å fortsette å gjøre hverdagen bedre for barna. Det er noe han brenner for.

– Arbeidet med funksjonshemmede personer engasjerer meg, både som menneske og som forfatter.

Og det er tydelig at Evjemos engasjement i JOY har hatt mye å si for hans forfatterskap så langt. Han er opptatt av å overføre den harde realiteten til litteraturen.

– **Litteraturen kan skape følelser.** En politisk appell kan nå mottakeren hvis den er god, men som oftest handler det om det er rødt eller blått. Litteraturen er friere til å beskrive et åpent samfunn og påvirke følelsene til folk. Det er et sterkt virkemiddel.

– *Hva betyr menneskerettigheter for deg?*

Evjemo tenker seg om. Det er stille i flere sekunder. Dersom noen hadde sluppet en knappenål i bakken, ville man hørt det.

– Menneskerettigheter er helt grunnleggende. Jeg tror mange synes at dette er et begrep som er for stort til at man kan forholde seg til det.

Evjemo verdsetter de som har en human tankegang. Det kommer tydelig til uttrykk i den ferskeste romanen hans, *Det siste du skal se er et ansikt av kjærlighet*. Romanen handler om at vi alle må bli bedre medmennesker.

– *Hvordan har ditt engasjement i JOY inspirert deg i arbeidet med denne romanen?*

– Med tanke på at jeg jobber med folk som er så pleietrengende som de i Aserbajdsjan, så påvirker det måten jeg portretterer mennesker på.

I *Det siste du skal se er et ansikt av kjærlighet* er det en funksjonshemmet person som er en av hovedkarakterene. Jenten Siri er en viktig del av handlingen i boken.

– *Kan du fortelle litt om henne?*

– Det varierer litt hvordan folk oppfatter henne. Jeg anser Siri som mildt funksjonshemmet. Hun kan synge, hun har et språk og hun har et følelsesliv.

Evjemo gestikulerer med hendene mens han snakker. Han lyser opp med en gang Siri blir en del av samtaleemnet.

– Samtidig er hun svært avhengig av andre, så det er aldri tvil om at hun faktisk er funksjonshemmet. For meg var det viktig å få frem at hun faktisk er et menneske på lik linje med alle andre.

Evjemo anser det som viktig at en klarer å ha empati for det som ligger langt unna. Han mener at en må klare å ha medfølelse for det som ikke direkte angår en selv.

– Det å sitte i rullestol er en del av det å være menneske. Jeg anser det som viktig at også de funksjonshemmede får en plass i samfunnsdebatten. De skal få mulighet til å delta på samme måte som alle andre. Jeg verdsetter en slik likhetstankegang.

Solen skinner gjennom de store vindusrutene på Litteraturhuset.

– Jeg har selv vokst opp med en funksjonshemmet lillesøster.

Evjemo er også opptatt av objekter. I romanen *Det siste du skal se er et ansikt av kjærlighet* skildrer han ting som mange av oss ikke engang visste at eksisterte. Det er også et stort fokus på detaljer, dagligdagse hendelser og ikke minst livet bak fasadene. Hvem skulle tro at det var mulig å skildre frosten på ambulanshelikopterets rotorblader?

– Evjemo mestrer å fylle det helt ubetydelige og det usynlige rundt oss med en uvurderlig mening, skriver litteraturviter Silje Stavrum Norevik i en anmeldelse.

Det er liten tvil om at Evjemo er detaljorientert. Svært detaljorientert.

– Kort sagt mestrer Evjemo å parallellføre flere perspektiver, både mikroskopblikket på karakterenes indre følelsesliv og handlinger, samtidig som han risser opp et portrett av de større sosiologiske sammenhengene, på makronivået, fortsetter Norevik.

Evjemo har skrevet romanen i fugleperspektiv, noe som gjør at leseren får et helhetsoverblick over livet i et samfunn. Evjemo har god innsikt i hvordan samfunnet er bygget opp, og formidler dette til leseren på en overbevisende måte.

Filosof

I tillegg til hans talent for å formidle den norske virkeligheten slik som den oppfattes av mange, er Evjemo filosofisk.

– Jeg mener at det finnes mye poetisk skjønnhet og eksistensielt nærvær i ting. Ting som vi etterlater oss i gjenglemtkurven sier noe om hvilket samfunn vi er en del av.

Det er med andre ord tydelig at Evjemo er opptatt av å gi plass til det som mange gjerne anser som uvesentlig. Han virker energisk når han snakker om objekter og ting.

– Jeg har ikke bare sympati for det sårbare i forhold til mennesker. Jeg har også sympati for det sårbare i forhold til objekter. En skrue i en skuff har også mening.

I tillegg til å være interessert i den funksjonen objekter og ting har, er Evjemo opptatt av de sammenhengene vi sjelden tenker over. For ham er det en berikelse å få anledning til å studere de hverdagslige fenomenenes betydning.

– Som oftest beskriver man bare rom hvor det finnes mennesker. Tenk deg alle de rommene hvor det ikke finnes mennesker til enhver tid. Du kjenner fornemmelsen over at det har vært folk i rommet. Det oser nærvær av mennesker, men de er ikke der lenger. Jeg er svært interessert i disse glidningene i samfunnet. Alle de små hendelsene som vi anser som uvesentlige, har en sammenheng med hverandre.

Eivind Hofstad Evjemo

Født: 3. juni 1983.

Fødested: Levanger.

Nåværende bosted: Oslo.

Yrke: Forfatter.

Aktuell: Vant Ungdommens kritikerpris for romanen *Det siste du skal se er et ansikt av kjærlighet* i 2013.

Forbilder: Fjodor Dostojevskij, Trude Marstein og Lars von Trier.

Når Evjemo skriver på denne måten, resulterer det i at han ser nye sammenhenger. Det fører til at forståelsen for samfunnsstrukturene øker. Evjemo har imidlertid brukt tid på å sette seg inn i ulike samfunnsaspekter, så skildringene er neppe tilfeldige. Han har satt seg inn i hvordan samfunnet er bygget opp. Dette er nødvendig for at skildringene og observasjonene skal bli så realistiske som mulig. Dersom det hadde virket som om beskrivelsene ikke hadde basert seg på virkeligheten, ville de ha mistet troverdighet.

Derfor kan en trygt si at det er viktig for Evjemo å undersøke hvordan samfunnet er bygget opp og hvordan det fungerer i praksis. Alle forfattere er imidlertid ikke like opptatt av å undersøke. Noen har gjerne heller et konkret budskap å formidle i romanene sine. Dette er noe av det som kan skille forfattere fra hverandre, ifølge litteraturviteren Gro Jørstad Nilsen.

Betong og fugemasse

Noen forfattere er til og med direkte motstandere av budskap. Det viste seg i etterkant av utdelingen av Ungdommens kritikerpris på Litteraturhuset. Mona Høvring, som var nominert for romanen *Venterommet i Atlanteren*, var nemlig klar i sin tale når det gjelder budskap. Høvring understreket sterkt at hun er motstander av å ha et spesifikt budskap i romaner. Evjemo er gjerne ikke direkte motstander av det, men det er ingen tvil om at det er langt viktigere for ham å undersøke.

– Enkelte ting er nødt til å være riktige. Derfor er det viktig for meg å undersøke. Jeg har for eksempel funnet ut størrelsen på ulike heiskupeer. Jeg har også vært i kontakt med svømmeforbundet for å høre hvor mange nedlagte svømmebassenger det finnes i Norge. Dessuten må jeg vite hvor mye betong og fugemasse man trenger for å bygge et badeland. Slikt er interessant for meg.

Det er neppe så mange som deler Evjemos interesse for betong og fugemasse. Noe han imidlertid ikke er alene om, er varheten overfor det dagligdagse. Evjemo er ikke den eneste som er opptatt av å skildre samfunnet fra et fugleperspektiv. Det finnes flere forfattere som tidligere har gjort det samme, deriblant Trude Marstein. Hun skal også være et av Evjemos forbilder.

– *Hvilke andre inspirasjonskilder har du hatt i arbeidet med romanene dine?*

– Jeg har jobbet med funksjonshemmede og i eldreomsorgen. Dette er jobber som har inspirert meg. Jeg er også inspirert av en rekke bøker og filmer. Lars von Trier og Trude Marstein er ellers to av forbildene mine. Sistnevnte var jo nominert til Ungdommens kritikerpris.

Det er nok en grunn til at Evjemo ser opp til Marstein. Hun har skrevet en rekke romaner og mottatt flere priser for sine verk. I 1998 ble hun for eksempel belønnet med Tarjei Vesaas' debutantpris. Den utmerkelsen har også Evjemo fått.

– Marstein har skrevet en roman som heter *Gjøre godt*. Den minner en del om min nyeste roman. Boken hennes har også det store perspektivet på samfunnet.

I *Gjøre godt* gir nemlig Marstein et bilde av livene til omlag 120 karakterer i en norsk småby. I *Det siste du skal se er et ansikt av kjærlighet* blir vi kjent med cirka 40 personer. I begge romanene er det et stort persongalleri.

– Det ryktes også at den russiske forfatteren Fjodor Dostojevskij har inspirert deg. På hvilken måte stemmer dette?

– Ja, ingen tvil om det. Jeg har sans for det russiske. Det er viktig for meg å overføre elementer fra en tradisjon til en annen.

Dostojevskij har hatt svært stor påvirkning på både russiske og ikke-russiske forfattere. Han undersøkte menneskets psykologi. Dostojevskij var spesielt opptatt av mennesker som går gjennom store sinnslidelser.

I tillegg til å være inspirert av det russiske, skal Evjemo være påvirket av amerikansk litteratur. Ernest Hemingway var en innflytelsesrik amerikansk forfatter som har hatt mye å si for verden. Hans fortellinger hadde stor innflytelse på utviklingen av skjønnlitteraturen på 1900-tallet.

– I Amerika er det vanligere å ha et stort overblikk i litteraturen. I Norge beskriver man ofte mindre familierelasjoner. På dette området er jeg inspirert av amerikanerne.

Det er tydelig at Evjemo har latt seg inspirere. Evjemos debutroman, *Vekk meg hvis jeg sovner*, har nemlig også «det store overblikket.» I den er han opptatt av å skildre det dagligdagse.

– Hvilke andre likhetstrekk er det mellom de to romanene?

– Detaljnivået. Fokuset på detaljer er vel det største likhetstrekket. Den første boken min er ellers vanskeligere å lese, blant annet fordi den er sterkere knyttet til poesi.

Vaskepersonellet på Litteraturhuset gjør gulvet skinnende rent med de store moppene sine. Det er tydelig at dørene snart skal stenges for dagen.

– De som jobber på forlaget sier at den første boken er vesensforskjellig fra den andre, men at det samtidig er helt åpenlyst at det er samme forfatter som har skrevet den. De hevder at det har noe med språket og blikket å gjøre. Dette er ikke like lett for meg å se.

Evjemo sier at han vil fortsette å skrive bøker som skildrer samfunnet på en detaljert måte. Han er ikke i tvil om at han funnet sin stil, og at han vil holde fast ved den.

– Jeg har likevel brent av mye krutt, så den neste romanen må ha et annet perspektiv. Det er ikke mulig å gjøre akkurat det samme på nytt.

– Hvorfor ble du egentlig forfatter?

– Jeg har talent for å være ensom. Noe av det som er karakteristisk med meg, er at jeg ofte sitter alene og grubler på ting. Slik har det vært hele livet mitt.

Evjemo er neppe alene om å ha det slik. Det finnes garantert mange ensomme forfatterulver som bruker mye tid på å gruble og reflektere over livets store spørsmål. I litteraturen har forfatterne mulighet til å uttrykke sine følelser og tanker. De følelsene som blir uttrykt kan ofte vise seg å være gjeldende for mange. Derfor kan en gjerne si at litteraturen kan bidra til å skape fellesskap og forståelse.

En observatør

Noe annet som er karakteristisk med Evjemo, er at han er svært observerende. Han får nok med seg det meste. Evjemo observerer verden og det som skjer rundt ham. Det gjør han også fra stolen på Litteraturhuset. Det er tydelig at han har oversikten.

– Det er svært viktig for meg å betrakte, så jeg kan trygt kalles en betraktende person. Slik har jeg vært så lenge jeg kan huske.

Evjemos ensomhet har til en viss grad påvirket hans forfatterskap. Hans eminente observasjonsevne har mest sannsynlig også hatt en del å si.

– **Jeg beskriver samfunnet fra en viss avstand.** Det er også slik jeg anser livet mitt. Jeg står litt på utsiden.

Det finnes et godt eksempel på at Evjemos personlige egenskaper har påvirket hans forfatterskap. En av karakterene i *Det siste du skal se er et ansikt av kjærlighet* er nemlig et speilbilde av Evjemo selv, sier han. Aksel-karakteren har mange av de samme egenskapene som Evjemo. Aksel er, i likhet med den funksjonshemmede jenten Siri, en av bokens hovedkarakterer.

– Jeg har bygget Aksel-karakteren med utgangspunkt i hvordan jeg var i oppveksten. Han har mange likhetstrekk med meg når det gjelder identitet og kroppslig usikkerhet. Jeg var, i likhet med ham, en stille og rolig type som var opptatt av å betrakte verden. Samtidig er det nevneverdig at jeg spilte fotball og gjorde de vanlige greiene. Jeg samlet også på steiner og satt ofte på pensjonistsenteret sammen med de eldre.

– *Hva kjennetegner deg som person?*

Evjemo tenker seg om. Lenge. Han virker alvorlig.

– Jeg er tålmodig og interessert. Først og fremst er det litteratur jeg driver med, men jeg er også interessert i kunst, film og politikk. Jeg er også kreativ og sosial.

– *Hva er det som motiverer deg?*

– **De hverdagslige øyeblikkene.** Alt det viktige i hverdagen motiverer meg. Det er noe som holder meg gående. Dette er noe av det som mitt videre forfatterskap kommer til å dreie seg om. Jeg er opptatt av det hverdagslige og de personene som sjelden blir sett.

Det kan moren hans, Laila Hofstad Evjemo, bekrefte. Hun mener at sønnen har en tydelig litterær stil, til tross for at han bare har skrevet to bøker.

– Eivind er svært målbevisst. Han vet nøyaktig hva han ønsker å sette fokus på i romanene sine. Han har en tydelig litterær stil, sier Laila Hofstad Evjemo.

– *Hva tror du han ønsker å utrette med forfatterskapet sitt?*

– Jeg vet at det er viktig for ham å sette søkelys på de som ikke roper høyest. Dessuten beundrer jeg respekten hans for funksjonshemmede personer.

– *Var han opptatt av å uttrykke seg skriftlig som barn?*

– Nei, ikke noe spesielt. Han begynte å få øynene opp for skriving i konfirmasjonsalderen. På denne tiden skrev han mye.

Det skal ha vært på dette tidspunktet at han begynte å bli interessert i litteratur. Evjemo skal ha skrevet flere mindre bøker i ungdomsårene. Moren forstod tidlig at han var flink til å observere. Hun skjønnte nok også forholdsvis raskt at han hadde skrivetalent.

– **Eivind hadde alltid med seg en blyant og en notatblokk**, uansett hvor han befant seg. Han skrev ned det han så. Han var også en diplomat. Eivind så det meste fra ulike sider.

Evjemo var også svært musikkinteressert i barndommen, noe han fremdeles er. Det er ikke utenkelig at musikkinteressen kan ha bidratt til at han til slutt ble forfatter. Musikk skaper nemlig stemning og følelser. Dermed kan det ha stimulert og invitert til mer skriving for Evjemo.

Det er i hvert fall ingen tvil om at musikken var en viktig del av Evjemos liv. Han gikk på musikklinjen på videregående. Det gjorde at han fikk mulighet til å kombinere musikkinteressen med litteraturinteressen. Etter videregående fortsatte han å dyrke interessen for litteratur. Evjemo utdannet seg innenfor litteraturvitenskap. Han har en bachelorgrad i allmenn litteraturvitenskap fra Universitetet i Oslo. Evjemo har også gått på forfatterskolen Litterär Gestaltning i Göteborg.

I dag er Evjemo en av Norges mest lovende forfattere. Han regnes fremdeles som ung i det litterære landskapet, men har allerede oppnådd mye. Det meste tyder på at Evjemo er på vei oppover.

– *Har du noen planer for fremtidige romaner, Eivind?*

– Ja, jeg er klar for å begynne med et nytt prosjekt. Det er ikke utenkelig at jeg vil skrive en kort roman på hundre sider, sier han med et smil om munnen.

” Eivind hadde alltid med seg en blyant og en notatblokk.

– Laila Hofstad Evjemo.